

Outsiderens redaktionelle grundprincipper

Et praktisk, menneskeligt og fleksibelt arbejdsgrundlag for alle outsider-skrivere

Introduktion

Disse principper skal ikke læses som et regelsæt, en manual eller en facitliste for, hvordan man "skriver rigtigt" på Outsideren. De er heller ikke tænkt som en begrænsning af stil, stemme eller form.

Tværtimod er principperne en støtte til den frie og mangfoldige formidling, som Outsideren bygger på. De fungerer som et fælles kompas, der kan hjælpe os med at orientere os i komplekse erfaringer, svære emner og forskellige måder at fortælle på – uanset om vi skriver journalistisk, personligt, poetisk, eksperimenterende eller undersøgende.

Principperne kan bruges:

- som inspiration før du går i gang med at skrive
- som refleksionspunkter undervejs
- som hjælp, når en tekst "stritter" eller er svær at få til at lande
- som fælles sprog i redaktionelle samtaler og feedback

Du behøver ikke følge alle principper i alle tekster. Nogle vil være mere relevante end andre – afhængigt af genre, formål og erfaringens karakter. Det vigtigste er ikke at tjekke punkter af, men at bevare opmærksomheden på mennesket, sproget og det, der er på spil.

Outsideren er et sted, hvor erfaringer må være komplekse, ufærdige og modsætningsfulde. Disse principper er skrevet for at beskytte netop dét rum – ikke for at lukke det.

Principperne

1. Vi afklarer, hvad vi egentlig taler om

Når vi skriver om livet, psykiatri, samfundet, mistrivsel, mening, fællesskaber eller kriser, forholder vi os til vores egne erfaringer og spørger:

- Hvad er det vigtige tema?
- Hvilke erfaringer bygger det på – og hvad er erfaringerne udtryk for?
- Hvad gør særligt indtryk?
- Hvilke værdier er på spil?
- Hvad betyder ordene her?

- Hvad betyder erfaringerne for dem, vi taler med eller skriver om?
- Hvilke billeder skaber vi hos læseren?

Klarhed i sproget giver klarhed i tænkningen — og bedre formidling, uanset om vi skriver journalistisk, prosa eller poesi.

2. Vi bruger fakta med omtanke, ikke som våben

Når vi støder på statistik eller “tal, der forklarer virkeligheden”, træder vi et skridt tilbage og spørger:

- Hvad måler dette tal egentlig?
- Hvilken virkelighed viser det — og hvilken viser det ikke?
- Hvordan kan vi forklare det, så læseren forstår det – uden at miste mennesket af syne?

Bruger vi tal, så bruger vi dem som redskaber, ikke som domme.

Vi forklarer dem i et menneskeligt sprog.

Og vi skriver aldrig, at folks erfaringer er “forkerte”, fordi et tal siger noget andet.

3. Vi undgår store, slørede kategorier

Outsideren taler ikke om mennesker som “de psykisk syge”, ”fagpersonerne” eller “de udsatte”. Den slags brede kategorier skjuler forskelle og gør mennesker anonyme.

I stedet spørger vi:

- Hvem taler vi om — helt konkret?
- Hvilken erfaring eller situation står de i?
- Hvem forsvinder, hvis vi glatter forskelle ud?

Outsideren handler om mennesker, ikke kategorier.

4. Vi lader erfaring og viden tale sammen

Levede erfaringer er kilde til viden. Forskning er kilde til viden. Det ene udelukker ikke det andet.

Derfor holder vi en åben dialog mellem:

- det oplevede
- det dokumenterede
- det sansede
- det målte
- det målløse

- det fortalte
- det analyserede

Vi skriver aldrig for at få konflikt mellem de to perspektiver — men for at få dem til at spille sammen.

5. Vi kritiserer strukturer og sprog — ikke mennesker

Outsideren er et sted, hvor kritik er velkommen. Men vores kritik går efter bolden, ikke personen.

Den går på:

- uklare begreber
- dårlige beskrivelser af virkelighed
- systemiske logikker, der ikke styrker mennesker
- forestillinger, der står i vejen for forståelse
- antagelser, der skjuler menneskelige vilkår

Vores kritik er omsorg for både forskelligheden og det fælles menneskelige.

6. Vi formidler i mange genrer – fordi virkeligheden ikke kun taler ét sprog

Det er centralt for Outsideren, at ikke al menneskelig erfaring egner sig til:

- faktabokse
- analyser
- statistiske sammenligninger
- journalistisk objektivitet

Nogle erfaringer lever bedst i:

- personlige essays
- prosastykker
- fragmenter
- digte
- reportage
- sanselige beskrivelser
- fortællinger uden konklusion
- billeder og metaforer

Vi vælger genre efter erfaring — ikke efter konvention.

Hvis en oplevelse bedst kan fortælles som en drøm, en rytme, en sætning uden slutpunkt, så skriver vi den sådan. Vi tvinger ikke mennesker ind i et format, der ikke kan bære dem.

7. Vi vil gøre debatten klogere — ikke mindre uenig

Uenighed er ikke farligt. Den er ofte nødvendig.

Men uenighed uden klarhed skaber støj.

Uenighed med klarhed skaber indsigt.

Derfor er Outsiderens opgave ikke at bestemme, hvem der har ret.

Vores opgave er at:

- gøre debatten forståelig
- gøre sproget rigere
- give plads til mennesker og erfaringer
- skabe nye perspektiver
- stille bedre spørgsmål

Vi prøver ikke at udjævne forskellene — vi prøver at belyse dem.

8. Vi skriver for mennesker, ikke systemer

Vi er et inkluderende og pluralistisk fællesskab, ikke en lukket og ensartet kreds.

Derfor skriver vi i et sprog, der:

- kan læses af alle
- kan mærkes
- ikke gør sig vigtig
- ikke gemmer sig bag jura eller fagsprog
- starter og slutter i det menneskelige

Vi vil hellere være klare end imponerende.

9. Vi arbejder med nysgerrighed, ikke facit

En Outsider-tekst begynder med et ægte spørgsmål, ikke et skjult svar.

Vi skriver for at:

- undersøge
- forstå

- sanse
- mærke
- afdække
- nuancere

Vi formidler ikke færdige sandheder.

Vi skaber rum, hvor læseren kan tænke selv.

Sådan kan principperne bruges i praksis

Før du skriver

- Hvilket sprog kalder erfaringen på — journalistik, prosa, poesi, gonzo, etc.?
- Notér de ord i historien, der kan betyde flere ting. Hvilke centrale ord skal afklares?
- Afklar hvilket menneske eller hvilken situation du egentlig taler om.
- Tjek, om der er fakta, der skal forklares i et almindeligt sprog.
- Er fakta nødvendige, og i så fald: hvordan forklares de uden at dominere?

Når du skriver

- Vælg form efter erfaringens kvalitet og tekstens rytme.
- Brug eksempler og konkrete erfaringer.
- Lad mennesker komme før systemer, og lad erfaring og viden støtte hinanden.
- Skriv, som du selv ville kunne holde ud at blive skrevet om.
- Undgå brede kategorier.

Når du redigerer

Spørg dig selv:

- Er sproget klart?
- Kan læseren forstå, hvad der menes med de centrale ord?
- Er mennesket synligt?
- Bærer genren erfaringen?
- Bliver erfaring og fakta holdt i spænding, ikke i kamp?